

законодавства, активної роботи правоохоронних органів, соціальних служб і закладів освіти, а також формування у молоді стійких ціннісних орієнтирів, які б слугували запобіжником проти кримінального впливу.

Список бібліографічних посилань

1. Варій М. Й. Психологія: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літ.», 2009. 284 с.
2. Вознюк А. А., Будік І. М. Кримінологічна характеристика злочинних організацій у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів. *Вісник Луганського навчально-наукового інституту імені Е.О. Дідоренка*. 2024. Вип. 2 (106). С. 23–37.

Гелемей Сергій Олегович,

здобувач наукового ступеня доктора
філософії Науково-дослідного інституту
публічного права

ОСОБЛИВОСТІ ВІДБУВАННЯ ПОКАРАНЬ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ ТА СЛІДЧИХ ІЗОЛЯТОРАХ ДКВС УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану система виконання покарань Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ДКВС) і слідчі ізолятори функціонують за зміненими правилами, спрямованими на забезпечення додаткової безпеки, мобільності та правової захищеності осіб, які відбувають покарання, та працівників установ. Законодавство адаптується відповідно до змін у сфері безпеки та правопорядку, і на практиці це впливає на режим, структурні особливості й захист засуджених та взятих під варту.

Одним із ключових актів став Закон України від 29 червня 2023 року №3185-ІХ, який унормував специфічні особливості діяльності установ виконання покарань та слідчих ізоляторів у військовий час. Формуються сектори максимального рівня безпеки та відбування покарання для чоловіків, засуджених до довічного позбавлення волі. Окремо передбачено режим перебування військовополонених, а для неповнолітніх – створення ізольованих секторів в колоніях, що гарантує дотримання їхніх прав і безпеку.

Навантаження на медичні частини зростає: поранення після обстрілів, гострі стресові розлади, загострення хронічних хвороб, потреба у безперервній терапії (ВІЛ, ТБ, гепатити, психіатричні стани). Стандарти вимагають доступності лікаря й невідкладної допомоги, транспортування у разі необхідності та безперервності лікування. Огляди правозахисників і міжнародні звіти вказують: вузьким місцем лишаються затримки з госпіталізацією, нестача спеціалізованих кадрів та логістика медикаментів у прифронтових областях.

Адміністрації установ надані ширші повноваження щодо використання електронних, аудіовізуальних та інших технічних засобів з метою запобігання втечам, порушенням порядку та забезпечення безпеки для засуджених, персоналу й осіб, взятих під варту. Особливо врегульовано питання щодо перебування у різних вікових групах: особи, які досягли 18 років, можуть знаходитись у камерах разом із дорослими до 22 років, але з обов'язковим дотриманням принципу ізоляції [1].

Надана можливість платних послуг для поліпшення побутових умов та харчування в слідчих ізоляторах, що дозволяє частково адаптувати режим перебування осіб, взятих під варту, до особливих вимог військового стану. Залучення освітніх та психосоціальних програм, робота з неповнолітніми, підвищена увага до морально-психологічної підтримки стали важливими чинниками зменшення конфліктності та забезпечення гуманності виконання покарання.

Війна породила безпрецедентні механізми залучення осіб із судимістю до мобілізації. Закон України від 11 квітня 2024 року № 3633-IX змінив правила військового обліку й мобілізації, зокрема щодо осіб із судимістю; а Закон України від 08 травня 2024 року № 3687-IX запровадив участь окремих категорій засуджених/осіб зі звільненням від покарання з випробуванням у обороні країни, за винятком широкого переліку тяжких складів (державна зрада, тероризм, тяжкі сексуальні злочини, особливо жорстокі вбивства тощо). Для ДКВС це означає нові алгоритми відбору, взаємодію з ТЦК, медико-психологічний скринінг і постпенітенціарний супровід [3].

Варто відмітити, що 2025 року активно впроваджувалася програма «Варта-2025» із підготовки кінологічних та оперативних підрозділів, підвищення рівня безпеки установ виконання покарань, що відбувається паралельно із навчально-бойовими вишколами персоналу ДКВС [2].

Підсумовуючи зазначене вище, слід зазначити, що умови воєнного стану стали стресовим випробуванням для пенітенціарної системи України. Вони вимагали від ДКВС неймовірної гнучкості, оперативності та здатності функціонувати в режимі постійної кризи. Головними пріоритетами стали фізична безпека та виживання як ув'язнених, так і персоналу, що неминуче вело до тимчасового обмеження окремих прав та програм ресоціалізації. Однак, незважаючи на всі складнощі, системі вдалося уникнути катастрофічних сценаріїв (масових повень, голоду), продемонструвавши свою стійкість. Завданням на майбутнє є подолання наслідків війни, відновлення інфраструктури, повернення до повноцінних програм реабілітації та інтеграція нового досвіду роботи в екстремальних умовах у постійну практику. Цей досвід безперечно вплине на подальший розвиток кримінально-виконавчої системи України.

Список бібліографічних посилань

1. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства юстиції України. Наказ Міністерство юстиції України від 30.06.2025. № 1843/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1011-25#Text>.

2. На Хмельниччині відбувся навчально-бойовий вишкіл ДКВС України «ВАРТА – 2025» URL: <https://www.adm-km.gov.ua/?p=163393>.

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку. Закон України від 11.04.2024. № 3633-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3633-20?utm_source=chatgpt.com#Text

Гриценко Роман Сергійович,

здобувач наукового ступеня доктора
філософії кафедри кримінального права
та кримінології навчально-наукового
інституту права та психології Національної
академії внутрішніх справ

НОВЕЛІЗАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОНТРАБАНДУ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ ТА ЗБРОЇ

Сьогодні Україна стоїть на порозі глибоких трансформацій, пов'язаних зі зміною політичного курсу на євроінтеграцію. Зовнішньоекономічна діяльність будь-якої держави цілком залежить від внутрішнього стану її економіки і її потенційних можливостей до подальшого росту і розвитку. На сучасному етапі розвитку української держави одним з головних завдань економічної політики є зміцнення економічних зв'язків з іншими країнами, всебічний розвиток і розширення зовнішньої торгівлі, захист вітчизняного товаровиробника, а також впорядкування системи збору митних платежів. Вирішення цього завдання багато в чому залежить від належного правового регулювання діяльності відповідних суб'єктів у галузі зовнішньоекономічних зв'язків та удосконалення державного захисту порядку переміщення товарів та інших предметів через митний кордон України.

Варто погодитися з більшістю вчених, що економічна безпека є основою функціонування держави, де остання спрямована на забезпечення захисту національних інтересів, як внутрішніх, так і зовнішніх, безпосередньо в економічній сфері [1; 3]. А здатність зберігати стійкість до зовнішніх і внутрішніх загроз є так званим критерієм економічної безпеки, який забезпечить економічну стабільність і незалежність, а також економічне зростання. На цій основі можна визначити основну функціональну мету економічної безпеки як збереження економічної незалежності та підвищення конкурентоспроможності в економічній сфері, що, як наслідок, дає